

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**

Očekávaný výsledek učení: **UAK-HTD-001-ZV9-001**

Zapojuje se do tvůrčího procesu v různých rolích na základě svých schopností, osvojených dovedností a osobních preferencí.

Popis úrovně Na cestě

- Zkouší nové role ve společné činnosti.
- Přináší více vlastních nápadů a podílí se na diskusích o procesu tvorby.
- Hledá s větší jistotou různé způsoby, prostředky a možnosti, jak se vyjadřovat prostřednictvím umění.
- Přijímá svou odpovědnost za individuální i společnou práci a snaží se plnit úkoly samostatně i ve spolupráci s jinými.
- Vybírá si způsob sebevyjádření podle svých preferencí.
- Pojmenuje svůj přínos pro společnou práci.

Pověst jako východisko pro skupinovou tvorbu

Autor: Radek Marušák

Úvod/kontext/anotace:

V ilustraci je popsána komplexní, strukturovaná aktivita, při níž žáci využívají pro jevištní zpracování krátkého prozaického útvaru (v ilustraci je jím pověst) různé prostředky tvůrčího vyjádření. Je tedy jednak popisem cesty tvůrčího procesu, jednak cesty k porozumění narativnímu textu, jeho příběhové analýze. Žáci sami volí, v jakém tvůrčím týmu budou pracovat, přijmou odpovědnost za svou práci v tomto týmu i společný výsledek vícetýmové skupiny. Učitel pomáhá žákům stanovením formy prezentace, v rámci této formy hledají žáci osobitě a jim dostupné prostředky vyjádření a prezentace. Významné místo v ilustraci má i žakovská zpětná vazba, vztahující se k výsledku tvorby a jeho prezentaci, a závěrečná reflexe, v níž je akcentováno téma žakovské zodpovědnosti a spolupráce.

Pro ilustraci je vhodná dvouhodinová vyučovací jednotka.

Zadání pro žáky

Naladění:

Učitel ukazuje žákům krabičku. Dobré je, když už její vzhled žákům asociuje dávnější doby. V krabičce jsou svítky s názvy pověstí. Krabičku posílá po kruhu, žáci mohou odhadovat, co je v krabičce, ale neměli by ji otevřít. Učitel uzavře tuto aktivitu tím, že „jsou v krabičce ukryté dávné příběhy a my si je sem dnes přivoláme“. Sdělí žákům, že budou pracovat ve skupinách a i v nich budou mít různé role – v týmech nebo individuálně. Společně ve skupině připraví a potom ostatním ukážou prezentaci, která bude vycházet z textu vylosované pověsti. Výchozí podobu prezentace budou mít všichni stejnou, ale v jejím rámci vzniknou drobná osobitá jevištní díla vycházející z různých pověstí.

Rozdělení do skupin

- Žáci se rozdělí do větších skupin (alespoň 6 členů).
- Jeden ze skupiny přistupuje ke krabici a vybírá jeden svitek, na němž je název pověsti. Skupiny potom dostanou texty pověsti, kterou jejich člen vylosoval, každý člen skupiny by měl mít svůj.

Práce na prezentaci – zadání pro žáky:

- Přečtete si každý sám text vaší pověsti.
- Společně ve skupině:
Diskutujete a zapište: Kdybyste měli pověst převyprávět formou komiksu, co by bylo na jednotlivých obrazech – komiksových panelech, aby byl příběh srozumitelný? Jak by se jmenovaly? Co důležitého byste na nich chtěli divákovi ukázat? Zapište si jednou větou nebo v bodech, jak by šly v příběhu po sobě. Zkuste, aby jich nebylo více než 5. Vytvoříte tak bodový scénář vaší prezentace – co je potřeba divákovi sdělit.
- Učitel: Nyní máte hotový bodový scénář vaší skupinové prezentace. Pro vaši tvorbu vám pomohu formou vaší prezentace:

Bude mít podobu drobného jevištního tvaru inspirovaného komiksem, tedy sledu obrazů doprovázených stručným slovem a v našem případě i zvukovou/hudební složkou. Využijete tedy pro ni zvukové nebo hudební prostředky, prostředky divadelní a vypravěčské. Budete ve skupině pracovat nejlépe ve třech týmech, které by ale měly svou tvorbou přispět ke společnému finálnímu dílu. Je tedy třeba, abyste i při práci na dílčím zadání komunikovali a spolupracovali s dalšími týmy vaší skupiny. Finálním dílem bude vaše prezentace pověsti pomocí drobného jevištního tvaru. Jeho formu budete mít společnou, ale v jejím rámci vytvoříte drobné osobité dílo.

Zde je podoba vaší prezentace (učitel ji promítne na tabuli a okomentuje, žáci ji potom dostanou do skupin písemně):

1. HUDBA/ZVUKY

Vaše prezentace začne hudbou nebo zvuky, kterými naladíte diváky na to, co bude dál. Diváci budou mít zavřené oči, jako by byla v divadle tma.

2. OBRAZ + SLOVO

Když zvuky nebo hudba utichnou, divák otevře oči a uvidí první obraz vašeho příběhu v podobě živého obrazu. Tento obraz doprovodí někdo z vás mluveným slovem, stane se vypravěčem. Vypravěč by neměl popisovat to, co je na obraze, cílem je pomocí stručného vyprávění a obrazu sdělit část příběhu. Obraz a text by se měly doplňovat. Text pro vypravěče by měl být stručný, zkuste se držet maximálně 5 vět.

3. HUDBA/ZVUKY

Obraz bude ukončen hudbou nebo zvuky – jakmile se hudba nebo zvuky rozezní, diváci opět zavřou oči a vy si připravíte další obraz.

4. OBRAZ + SLOVO

Když zvuky nebo hudba utichnou, diváci opět otevřou oči a opakuje se pro druhý (a potom i další) obraz to, co je popsáno v bodě 2.

5. ATD.

Opakujte předcházející kroky pro převyprávění celého příběhu.

6. TEČKA

Vymyslete pro diváka nějakou „tečku“, ukončení vaší prezentace.

Pokud tuto formu při své práci obohatíte o vlastní nápady, budu rád, ale držte se této koncepce jako opory pro tvorbu.

V rámci vaší skupiny budete pracovat ideálně ve třech týmech, ale můžete na některých složkách

prezentace pracovat v rámci skupiny i samostatně a možná bude týmů méně.

1. Tým, který bude tvořit zvukovou nebo hudební složku prezentace.
2. Tým, který bude připravovat text vypravěče a jeho přednes.
3. Tým, který bude tvořit živé obrazy.

Ve skupině se sami domluvíte, kdo za jaký díl vaší prezentace přijme zodpovědnost. Na složkách prezentace 1. a 2. může pracovat i jednotlivec. Složka 3. je nutná, 1. a 2. být nemusí – můžeme potom porovnat prezentaci bez hudby nebo vypravěče s těmi, které tuto složku mít budou. Není tedy problém, pokud se rozhodnete všichni pracovat jen na sledu obrazů bez vypravěče a zvukové/hudební složky. Jen myslíte na to, že i tímto způsobem chcete předat divákovi příběh tak, aby mu porozuměl.

Práce na prezentaci – tvorba ve skupinách

- Žáci se ve skupinách rozhodnou a domluví, kdo na jaké složce prezentace bude pracovat. Poté připravují společnou prezentaci. K dispozici mají svůj bodový scénář příběhu, popis podoby prezentace a do týmů dostanou i toto zadání:

Tým (nebo žák sám), který bude tvořit hudební nebo zvukovou část: *Můžete využít předměty ve třídě, Orffovy nástroje, hudební nástroje, které sami ovládáte, můžete ale také vytvořit hudbu v hudební aplikaci nebo ji vyhledat např. na YouTube. Není ale obvykle dobré tyto prostředky v prezentaci střídat. Ve své tvorbě myslíte na to, že vámi vytvořená hudební nebo zvuková část prezentace by měla být v souladu s tím, co diváci uvidí a uslyší po otevření očí, s tím, jaký příběh sdělujete. Proto je potřebné, abyste byli při tvorbě v kontaktu s dalšími týmy vaší skupiny. Uvědomte si, že jednotlivé zvukové/hudební vstupy budou krátké. Nemyslete na jejich „krásu“, ale na jejich význam pro celek. I prosté ťukání na ozvučná dřívka může u diváka navodit např. pocit plynutí času... Když budete hotovi dříve než další týmy vaší skupiny, můžete jim pomoci v jejich tvorbě.*

Tým, který bude tvořit živé obrazy (zde je potřebná spolupráce více žáků): *Pomocí jednoduché scénografie a svých těl vytvořte divácky sdělný obraz jednotlivých situací z vašeho bodového scénáře. Obraz bude nehybný. Pracujte v úzké součinnosti s týmem vypravěčů – obraz a mluvené slovo by se měly doplňovat. Když budete hotovi dříve než další týmy vaší skupiny, můžete jim pomoci v jejich tvorbě.*

Tým (nebo žák sám), který bude tvořit text vypravěče a jeho přednes: *Připravte k jednotlivým obrazům krátký text, který doplní obraz. Připravte si také jeho přednes, aby podpořil divácký zážitek a pomohl porozumět příběhu. Když budete hotovi dříve než další týmy vaší skupiny, můžete jim pomoci v jejich tvorbě.*

Prezentace výsledků tvorby

- Před prezentací před ostatními si skupiny udělají „generálku“. Simultánně (tedy všichni najednou, bez diváků) si odehrají celou prezentaci a následně doladí detaily.
- Učitel vymezí ve třídě prostor jeviště, kde budou skupiny prezentovat, a prostor hlediště pro diváky.
- Žáci prezentují výsledky své práce, po každé prezentaci probíhá **zpětná vazba od diváků**, kterou moderuje učitel: Porozuměli jsme příběhu? Čím nás, diváky, prezentace zaujala? Byly využité prostředky ve vzájemném souladu? Pomohlo prezentaci jejich propojení? Napadá vás něco, co by prezentaci ještě pomohlo, posunulo ji, obohatilo? Jaké ocenění byste skupině dali?

Společná reflexe na závěr celého bloku po prezentaci všech skupin

- Otázky a náměty pro reflexi: Co nabízí příjemci prosté čtení textu, a co naopak tento způsob prezentace

příběhu? Čím je který způsob sdělení příběhu pro příjemce cenný, jedinečný, co který umožňuje, a co naopak ne, co mají společného? Jak se vám pracovalo ve skupinách a v týmech na společném díle? Co vás vedlo k výběru týmu, složky prezentace, na které chcete pracovat? Podařilo se vám sladit práci týmů v jednotlivých skupinách? Jak jste řešili provázanost těchto týmů na společném díle? Jaké překážky se vám na cestě za společným dílem vyskytly – podařilo se vám je překonat? Jak? Co pro vás naopak bylo jednoduché? Jaká významná zjištění si z vaší spolupráce odnášíte?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření KKT-SVJ-000-ZV9-001	Využívá různé formy umění a kultury k vyjádření složitějších myšlenek a emocí a ke zpracování aktuálních témat, samostatně i ve skupinové spolupráci.	- poskytují žákům prostor k reflexi a sebereflexi a pomáhám jim nalézt svůj individuální umělecký projev - organizují ve třídě aktivity, díky nimž mají žáci možnost pracovat na vlastních i týmových uměleckých projektech a rozvíjet své schopnosti tvorby, komunikace a spolupráce - moderují formulaci zpětné vazby spolužáků tak, aby byla podporující, konstruktivní a pomáhala jim objevovat nové perspektivy a rozvíjet jejich umělecké dovednosti - v diskusích nad vytvořenými díly vedu žáky k respektu k různorodosti uměleckých projevů a individuálním tvůrčím přístupům
KK k občanství a udržitelnosti Odpovědné rozhodování a jednání KOB-ODP-000-ZV9-001	Přebírá odpovědnost za věci okolo sebe a za možné dopady svých rozhodnutí vůči ostatním a okolí.	- podněcují žáky ke kladení otázek a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení argumentace - umožňují žákovi převzít odpovědnost za uskutečnění přiměřeného úkolu, který si sám zvolí nebo s nímž se vnitřně ztotožní - stavím žáky před situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při řešení praktického úkolu), nezasahuji uskutečnění něčeho na příkaz za rozhodnutí, které žák svobodně a odpovědně zvolil

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Komponenty a vzdělávací strategie
ZG čtenářská a pisatelská Vztah ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství ZGC-VZT-000-ZV9-001	Oceňuje čtení a psaní jako činnosti pomáhající porozumět světu i sobě samému.	Komponenta: psaní podle potřeb poznávání a učení V komplexní tvorbě učím žáka propojovat vytvořený text s dalšími prostředky tvůrčího vyjádření. Vedu žáka k formulaci textu s ohledem na jeho účel, vztah k jiným prostředkům uměleckého vyjadřování i s ohledem na záměr sdělení a příjemce.
ZG čtenářská a pisatelská Budování porozumění v četbě a v procesu	Při interpretaci komplexních textů dokládá své závěry textem; v oborech usiluje o přesnost a uspořádanost v obsahu i ve	Komponenta: rozpoznání důležitých informací a myšlenek textu při čtení i psaní textů Nabízím žákovi aktivity, které ho motivují

psaní ZGC-BPO-000-ZV9-001	vyjadřování; podle své potřeby využívá psaní pro své sebeuvědomění a sebevyjádření.	k hledání důležitých informací či momentů v beletristickém textu, k posuzování jejich významu pro další tvorbu. Nabízím žákovi aktivity, při nichž hledá a formuluje hlavní myšlenky v krátkém prozaickém útvaru. Vedu žáky k práci se strukturou, scénářem, sledem kroků vycházející z uměleckého narativu. Nabízím žákovi aktivity, při nichž tvoří vlastní texty a propojuje je s dalšími prostředky uměleckého vyjadřování.
------------------------------	--	--

Metodický komentář pro učitele

Texty pověstí by měly být sevřené, bez velkých odboček, paralelních dějů. Je možno použít i jiný druh krátkého prozaického textu nebo báseň obsahující narativ (např. baladu).

Rozdělení do skupin může být pro žáky problém. Učitel musí dobře vnímat skupinovou dynamiku, klima a vztahy ve třídě, a podle toho volit metodu dělení do skupin (může mít skupiny předem připravené vzhledem k povaze činností, které skupina bude řešit, skupiny mohou být vytvořeny náhodně principem nějaké formy hlasování, rozpočítáním apod.). Učitel při dělení do skupin musí dobře ochránit žáky, kteří stojí na okraji třídy, jsou pro společnou práci odmítáni apod. Stejně tak musí zvážit, na jaké úrovni kooperativních dovedností žáci jsou, tedy zda není potřeba ochránit zapojení žáků do společné práce např. rozdělením rolí ve skupině, specifikací úkolu každého z nich, individuálním zadáním pro každého žáka jako příprava pro následnou skupinovou práci a apod.

Učitel může mít připravený nějaký vhodný komiks jako inspiraci pro tvorbu žáků.

Učitel při tvorbě týmů monitoruje situaci, pomáhá žákům v případě kolizí ve skupině. Primární rozhodnutí, na jakém zadání bude pracovat, je na žákovi samotném, Toto rozhodnutí by mělo být ale ve vztahu k práci celé skupiny.

Pro tvorbu textů k obrazům je možné zadat práci široce (zejména pro třídu v tomto způsobu práce zkušenější) nebo je možno text zúžit na titulky, dialog postav v rozsahu např. 4 replik, vyprávění o rozsahu max. 3 vět apod.

Žáci, kteří jsou zkušenější ve využívání divadelních prostředků, mohou živé obrazy i krátce rozehrát. Důležité je ale opravdu krátké časové omezení (např. rozehrání na max. 15 vteřin).

Pokud se nějaká skupina dostane při tvorbě do časové tísně, ukáže jen tu část, kterou se jim podařilo vytvořit.

Popis ověřování

Učitel

Sleduje porozumění textu a schopnost skupiny strukturovat ho do bodového scénáře. Je připraven pomoci v případě, kdy si skupina neví rady.

Průběžně monitoruje práci v týmech a skupinách, nabízí podporu, případně pomáhá řešit úskalí na cestě k výsledku. Snaží se vyhnout předkládání vlastních představ řešení, pomáhá žákům otevřenými otázkami, variantami apod.

Sleduje, zda je žák schopen zvolit tým, ve kterém bude pracovat. V případě těžkostí pomáhá žákovi i skupině situaci vyřešit, při řešení respektuje žákovy potřeby a preference.

Sleduje, zda skupina zvládne prezentaci v úplnosti. Pokud vidí, že skupina nezvládne dotáhnout celou prezentaci, pomůže skupině najít alternativní formu prezentace (např. ukáže jen část).

Moderuje zpětnou vazbu tak, aby měla formativní význam. Koriguje žákovské výroky směrem k popisnému jazyku, formulaci argumentů, variantních řešení, inspirací a ocenění.

Při zpětné vazbě vede žáky jednak k posouzení vhodnosti propojení různých prostředků vyjádření a sdělnosti, jednak k účinku vzhledem k divákovi.

V závěrečné reflexi akcentuje učitel s žáky téma individuální a týmové zodpovědnosti a skupinové spolupráce. Sleduje, jak se skupina vypořádala s poměrně komplexním a strukturovaným zadáním, jaké cesty volili jednotliví žáci, týmy, skupiny. Pokud někdo pracoval samostatně, vede žáky k porovnání výhod a úskalí individuální a skupinové práce.

Národní pedagogický institut
České republiky

*Ilustrativní úloha ke vzdělávacímu obsahu RVP ZV
s vazbou na klíčové kompetence a základní gramotnosti*